

Factsheet

Migrantenmantelzorgers

Bij veel migrantengroepen is het vanzelfsprekend dat familieleden voor zieken en ouderen zorgen, ook als die zorg eigenlijk te zwaar is. Gebruik van thuiszorg en intramurale zorg stelt men zo lang mogelijk uit. Er wordt mantelzorg geleverd aan kinderen, bijvoorbeeld met een beperking, maar ook door kinderen aan hun ouders of broers/zussen. Het geven van mantelzorg is soms zo vanzelfsprekend dat men er geen apart benaming voor heeft. Met het ouder worden van de 1^e generatie migranten zal de vraag naar mantelzorg sterk toenemen.

Opvattingen over mantelzorg

De meeste Turkse en Marokkaanse ouderen hebben sterke voorkeur voor hulp van hun (schoon)kinderen als zij zorgbehoefstig worden. Bij deze groep ligt er grote nadruk op de traditionele zorgplicht van kinderen voor hun ouders. Dat geldt ook voor Molukkers. Bij Surinamers en Antillianen is deze nadruk veel minder groot, maar ook zij vinden vaker dan autochtone ouderen dat kinderen hun zieke of oude ouders horen te verzorgen. Veel oudere migranten beschouwen 'succesvol ouder worden' als het overdragen van taken en verantwoordelijkheden van de oudere aan de jongere generatie; hiermee wordt respect en eer getoond. Ook de zorgtaak, eerst van ouders naar kinderen, wordt nu overgedragen aan de kinderen: zij gaan voor hun ouders zorgen.

Overbelasting mantelzorgers

Mantelzorgers met een migrantenachtergrond hebben een grotere kans op overbelasting dan autochtone mantelzorgers. Net als andere mantelzorgers met een lage sociaaleconomische positie, zorgen zij relatief vaak alleen voor de hulpbehoevende en verlenen zij intensiever (meer uren) hulp. Vaak begint men al op jonge leeftijd met het bieden van mantelzorg en kan dit jaren duren. Migrantenmantelzorgers hebben vaak extra taken op het terrein van begeleiding naar, en tolken bij, gezondheidszorg en andere instanties. Oudere migranten beheersen de Nederlandse taal vaak minder goed of helemaal niet en hebben moeite een gesprek in het Nederlands te voeren/volgen. Daarnaast hebben veel van deze ouderen, mede door hun lage opleidingsniveau, moeite om zelf de regie te nemen en op een goede manier toegang te krijgen tot ondersteuning en zorg. Daarnaast kan hun belasting vergroot worden door onbekendheid met ziektebeelden. Zo zijn bijvoorbeeld veel (oudere) migranten onbekend met dementie als ziekte en zien zij het als een verschijnsel dat hoort bij het ouder worden. Soms is er ook sprake van schaamte, vanwege het vreemde gedrag van de dementerende. Daardoor wordt pas in een laat stadium hulp gezocht; dit leidt vaak tot grote belasting van de mantelzorger.

Feiten en cijfers

3,5 miljoen volwassen Nederlanders (1 op de 4) verlenen mantelzorg.

2,6 miljoen daarvan (20% van de volwassen bevolking) geven meer dan acht uur per week en/of langer dan drie maanden hulp.

1,1 miljoen mensen geven intensief en langdurig hulp. Van de mantelzorgers tussen de 18 en 65 jaar heeft 71% naast de zorgtaken ook betaald werk.

Sterke groei komende vijftien jaar van het aantal ouderen van niet-westerse herkomst in Nederland: van 72.000

65- plussers in 2010 naar 196.000 in 2025. Naast de bekende grote groepen Surinamers, Antillianen, Turken en Marokkanen zullen er ook steeds meer Chinese, Molukse, Iranese, Afghaanse, Somalische en Iraakse ouderen komen. Daarmee stijgt de vraag naar mantelzorg.

Migrantenmantelzorgers besteden, naast hun betaalde baan en eigen huishouden gemiddeld 44 uur per week gedurende 8 jaar aan zorgverlening cq mantelzorg. (Forum, 2011)

WMO

Met de invoering van de WMO is de gemeente verantwoordelijk voor de ondersteuning van mantelzorgers. Doel is het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers, het bieden van adequate ondersteuning en het bevorderen van emancipatie en participatie van mantelzorgers. Veel gemeenten hebben daartoe een Steunpunt Mantelzorg ingesteld. Bekend is dat het vaak extra moeite kost om ook mantelzorgers van migrantenafkomst te bereiken met het ondersteuningsaanbod. Veel ervaring is opgedaan met de mogelijkheden van migranten zelforganisaties. Zij kunnen een belangrijke rol spelen in het bereiken en voorlichten van migrantenouderen en hun mantelzorgers over mogelijke ondersteuning.

Rol van de huisarts en praktijkondersteuners

De huisartsenzorg kan op verschillende momenten veel betekenen voor migrantenmantelzorgers. Bijvoorbeeld door ze tijdig te signaleren: zo zullen mantelzorgers vaak met de zorgvrager meekomen naar de huisarts. De huisarts kan dan (separaat) informeren of de zorgtaak nog vol te houden is. Migrantenmantelzorgers zien hun zorgtaak als vanzelfsprekend en zullen niet snel zelf naar een huisarts gaan met klachten die zij aan hun zorgtaak koppelen. Zij erkennen niet gemakkelijk dat de zorg hen teveel wordt. Toch is het van belang om deze mantelzorgers goed te ondersteunen. Uit onderzoek is gebleken dat een derde van de verpleeghuisopnames komt omdat de mantelzorger overbelast is geraakt.

Er zijn in het hele land veel en veelbelovende initiatieven om overbelasting van migrantenmantelzorgers tijdig te signaleren en te voorkomen door goede samenwerking tussen alle betrokken partijen. Ook zijn er initiatieven waarbij formele en informele zorg elkaar op een goede wijze versterken. Wanneer formele zorg geaccepteerd dient te worden door oudere migranten zal deze moeten aansluiten bij de wensen en behoeften van de oudere maar zal deze zorg de migrantenmantelzorger als centrale verzorger in haar waarde moeten laten. Het leren van dit soort initiatieven is van belang om ook deze groep mantelzorgers op de been te houden én hun arbeidsparticipatie niet te belemmeren. Zeker met het oog op de hogere opleiding en grotere maatschappelijke participatie van de 2e generatie migranten wordt de vanzelfsprekendheid van onbeperkte mantelzorg minder en is het zaak om deze groep goed te faciliteren in hun zorgtaken.

Bronnen:

- Migratie en gezondheid in cijfers. Utrecht: Stichting Pharos 2012.
- Yerden I., Koutrik H. van. Voor je familie zorgen? Dat is gewoon zo.
- Mantelzorg bij allochtonen: mantelzorg bij Antillianen, Surinamers, Marokkanen en Turken in Nederland. Purmerend: PRIMO nh., 2007.
- Hootzen MM, Rozema N, Grondelle N van. Zorgen voor je ouders is een manier van leven, een kwalitatief onderzoek onder mantelzorgers van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse ouderen met dementie. Utrecht: Pharos 2013.
- Hoe u voorkomt dat een mantelzorger een patiënt wordt. Toolkit mantelzorg huisartsenpraktijk, LHV, Expertisecentrum mantelzorg en Mezzo, 2011.
www.expertisecentrummantelzorg.nl/em/instrument-toolkit-mantelzorg-in-de-huisartsenpraktijk
- NOOM: het verbeteren van de ondersteuning voor mantelzorgers van oudere migranten - 2014

In 2010 maakte 1% van de Marokkanen en 7% van de Turken gebruik van thuiszorg tegenover 16% van de autochtonen.

Ook bij intramurale voorzieningen zijn de verschillen in gebruik groot: van autochtone ouderen met dementie woont ca 70% thuis, van migranten ouderen met dementie woont 99% thuis of bij familie.

Pharos voert op dit moment het project *Zorgen doe je samen* uit.

Thuiszorgmedewerkers worden getraind en begeleid in het goed samenwerken met de mantelzorger van een oudere migrant met dementie. Een hulpmiddel daarbij is een aangepast versie van het Cultureel Interview.

September 2014

